

Hermes Gift Gas Youth Model
(Hermes Giftgas Ungdomsmodel), 1998
Kunstner: Tom Sachs

Inscribed in the Book of Life
(Indskrevet i Livets Bog), 2010 -
Kunstner: Steven Cohen

Fallen Leaves
(Faldne Blade), 1997-2001
Kunstner: Menashe Kadishman

Untitled (Arbeit Macht Frei)
(Uden titel (Arbejde Gør dig Fri)), 2010
Kunstner: Jonathan Horowitz
Foto: Marta Gornicka

SAMTIDSKUNST &

HOLOCAUST

The Nazis (Nazisterne), 1998
Kunstner: Piotr Uklanski

Anvendte begreber:

Holocaust: Begrebet bruges generelt i forbindelse med nazisternes systematiske forfølgelse og udryddelse af jøder, sigøjnere, handikappede, homoseksuelle m.fl.

Ready-made: Værker, der består af allerede producerede genstande, f.eks. legoklodser.

Re-enactment: Et kunstnerisk greb, hvor en situation, begivenhed eller tidsperiode genskabes og genopføres.

Appropriation: Et kunstnerisk greb, hvor et kendt motiv eller repræsentation reproduceres og/eller gentages for at give plads til nye betydninger.

Konnotation: Et analyseniveau inden for semiotisk teori, der handler om tegnenes betydninger og funktioner. Konnotationerne er de associative betydninger, som vi tillægger det, vi ser og læser. Analyseniveauet i forhold til det, vi konkret ser, betegnes som denotationer.

Museet for
Samtidskunst
Stændertorvet 3D
4000 Roskilde
www.samtidskunst.dk

Åbningstider:

Tirsdag-fredag kl. 11-17
Lørdag-søndag kl. 12-16
Mandag lukket

Undervisningsforløb:

Tirsdag-fredag kl. 9-16
Undervisningsinstitutioner har gratis adgang

Transport:

Regionaltog til Roskilde station,
derefter 10 min. gang til museet

2013

Tekst: Kit Lindved Sværke
Redaktion: Udstillingens kurator
Natalia Gutman
Layout: Kristin Wiborg/
Skoletjenesten på Sjælland
Tryk: P.E. Offset A/S

Inspirationsmateriale til lærere

i udskoling og på ungdomsuddannelserne
i forbindelse med udstillingen

Sort Mælk – Holocaust i ny kunst

på Museet for Samtidskunst

18. januar - 27. april 2014

Udstillingens titel *Sort Mælk* kommer fra den rumænske forfatter og Holocaust-overlever Paul Celans digt *Dødsfuga* og afspejler både en overlevendes personlige oplevelser og udstillingens modsætningsfyldte værker.

Tretten internationale kunstnere fra Bolivia, Danmark, Israel, Polen, Sydafrika og USA sætter på vidt forskellig vis fokus på Holocaust ud fra hver deres kulturbaggrund og personlige perspektiv.

Kunstværkerne i udstillingen lægger op til:

- Et nutidigt perspektiv på det historiske folkedrab Holocaust.
- Et supplement til den faktuelle historieundervisning.
- En kunstnerisk erfaring, der berører sanserne og sindet.

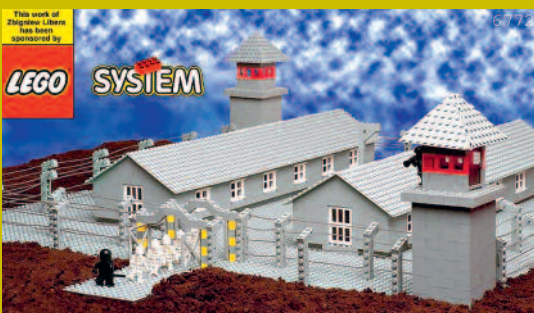

SAMTIDSKUNSTENS BEHANDLING AF HOLOCAUST

I sin brug af forskellige strategier og virkemidler giver samtidskunstværkerne i udstillingen *Sort Mælk* plads til følelseladede temaer samt etiske og moralske dilemmaer. Det sker i en grad, hvor vi som beskuer bliver engageret og udfordret. Samlet set tilskynder værkerne til, at vi forholder os til os selv, til Holocaust og til de flertydige budskaber, der potentielt ligger i værkerne.

Tre værker fra udstillingen vil her blive analyseret med fokus på udvalgte temaer for at vise udstillingens undervisningsrelevans i forhold til Holocaust, folkeforførelse, erindring, traume, stigmatisering, etik og moral, og ikke mindst i forhold til diskussioner om kommercialisering af Holocaust. Videreperspektivering til folkedrab, interkulturalitet, holocaustbenægtelse, kildekritik og ytringsfrihed er også relevante i forhold til udstillingens værker.

Erindring og kommercialisering

Lego Concentration Camp Set
(Lego Koncentrationslejr Sæt), 1996
Kunstner: Zbigniew Libera
Foto: Bartosz Stawiarski

Værket *Lego Concentration Camp Set* er et byggesæt bestående af masseproducerede legoklodser i en æske med et forsidebillede, der imiterer en koncentrationslejr i Lego.

Brugen af legoklodserne gør værket til en slags **ready-made**, der tilmed **approprierer** Lego's brand.

Værket har en umiddelbar tiltrækningskraft i form af genkendelighed, og det aktiverer elevernes egne erindringer fra barndommen, hvor de byggede med og legede forskellige roller med Lego. De forbinder sandsynligvis Lego med glæde, leg og kreativitet. Glæden og barndommens erindringer afløses dog hurtigt af den konfronterende erkendelse, at værket er et modelbyggesæt, der skal bruges til at bygge en koncentrationslejr, som æskens forside viser. Værkets titel understreger denne pointe, samtidig med at den indikerer, at det er os, der skal bygge og påtage os en rolle.

Værket kræver, at eleverne overvejer, om de vil følge titlens og forsidebilledets anvisninger. Og groft sagt, om de vil være offer eller bøddel. På den måde kan værket igangsætte refleksioner om deres personlige handlinger, og om de vil være i stand til at gå imod strømmen eller autoriteterne. Samtidig spiller værket på, at fascinationskraften ofte bliver aktiveret både gennem tiltrækning og frastødning, og på, hvad der opstår f.eks. i eleverne i paradokset mellem de to umiddelbare modsætninger. Refleksivt kan værket ydermere bruges til at diskutere relationen mellem elevernes personlige erindringer og kollektive erindringer, der knytter an til selvforståelsen, identiteten og måder at være sociale og samfund på.

Værkets materiale, Lego, åbner op for diskussioner om kommercialisering af Holocaust. I vores tid er historiske Holocaust-steder f.eks. blevet mål for turisme.

80064 (80064, videostill), 2004
Kunstner: Arthur Zmijewski

Stigmatisering og OS/DEM

ANALYSE

Vores erindring og viden om Holocaust er ofte båret af historieundervisning og i få tilfælde af autentiske beretninger om Holocaust. I videoværket 80064 er hovedpersonen en 92-årig mand, der har overlevet ophold i koncentrationslejren Auschwitz.

Videoens kunstneriske greb er en form for **re-enactment**, da den 92-årige overtales til at få opfrisnet det registreringsnummer, som han fik som fange i Auschwitz. Videoen åbner op for refleksioner om autenticitet og moralske og etiske problemstillinger ved at gentage tatoveringen samt overvejelser omkring ofret og dehumanisering (af et menneske). Ud over at fangerne i koncentrationslejrene fik et nummer, fik jøderne påbud om at bære Davidsstjernen, som tøjmærke. Davidsstjernen er **approprieret** i kunstværket *Jude*. Her er tøjmærket blevet til en guldbroche, og derved trækker værket på et komplekst spil af forskellige **konnotationer**, der knytter an til henholdsvis Davidsstjernen, stigmatiseringen af jøderne og til brochen som smykke, og det at smykke sig med et negativt ladet symbol.

REFLEKSION

I vores tid bruger mange mennesker visuelle markeringer i form af accessories, tøj, tatoveringer og lign. til at iscenesætte deres identitet. Et interessant spørgsmål er, hvad der opstår, når elevernes brug af og kendskab til visuelle markeringer sættes i assosiativt spil med nazisternes strategiske brug af visuelle markeringer. Nazisterne brugte dem i første omgang til at udpege, udskille og skabe forskel mellem arisk race og ikke-arisk race (OS og DEM). Sidenhen brugte de dem til at legitimere deres raceudrensningspolitik.

Jude (Jøde), 2001-2002
Kunstner: Zoya Cherkassky